

T.C.
ADALET BAKANLIğI
Ceza İşleri Genel Müdürlüğü

Sayı : 19120602-045-02-0240-2019-E.1215/64010

02/08/2019

Konu : Yalan Tanıklık Suçunun Suça Sürüklenen Çocuklar
Yönünden Uzlaştırma Kapsamında Kalıp Kalmadığı

ÇANAKKALE CUMHURİYET BAŞSAVCILIğINA

İlgi : 14/03/2019 tarihli ve 2017/210 Esas sayılı yazı

Suçta sürüklenen çocuklar yönünden 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 272 nci maddesinde yer alan yalan tanıklık suçunun, uzlaştırma kapsamında kalıp kalmadığı hususunda tereddüt olduğundan bahisle görüş talebini kapsayan Lapseki Asliye Ceza Mahkemesinin ilgi yazısı ve eki incelendi.

Bilindiğı üzere;

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun;

"Yalan tanıklık" kenar başlıklı 272 nci maddesinde; " (1) Hukuka aykırı bir fiil nedeniyle başlatılan bir soruşturma kapsamında tanık dinlemeye yetkili kişi veya kurul önünde gerçeğe aykırı olarak tanıklık yapan kimseye, dört aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Mahkeme huzurunda ya da yemin ettirerek tanık dinlemeye kanunen yetkili kişi veya kurul önünde gerçeğe aykırı olarak tanıklık yapan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

(3) Üç yıldan fazla hapis cezasını gerektiren bir suçun soruşturma veya kovuşturması kapsamında yalan tanıklık yapan kişi hakkında iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) Aleyhine tanıklıkta bulunulan kişi ile ilgili olarak gözaltına alma ve tutuklama dışında başka bir koruma tedbiri uygulanmışsa, yüklenen fiili işlemediğinden dolayı hakkında beraat kararı veya kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiş olması koşuluyla, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(5) Aleyhine tanıklıkta bulunulan kişinin gözaltına alınması veya tutuklanması halinde; yüklenen fiili işlemediğinden dolayı hakkında beraat kararı veya kovuşturmaya yer

olmadığına dair karar verilmiş olması koşuluyla; yalan tanıklık yapan kişi, ayrıca kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçuna ilişkin hükümlere göre dolaylı fail olarak sorumlu tutulur.

(6) Aleyhine tanıklıkta bulunulan kimsenin ağırlaştırılmış müebbet hapis veya müebbet hapis cezasına mahkûmiyeti halinde, yirmi yıldan otuz yıla kadar hapis cezasına;hükmolunur.

(7) Aleyhine tanıklıkta bulunulan kimsenin mahkûm olduğu hapis cezasının infazına başlanmış ise, altıncı fıkraya göre verilecek ceza yarısı kadar artırılır.

(8) Aleyhine tanıklıkta bulunulan kişi hakkında hapis cezası dışında adlî veya idari bir yaptırım uygulanmışsa; yalan tanıklıkta bulunan kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun,

“Uzlaştırma” kenar başlıklı 253 üncü maddesinde; “(Değişik: 6/12/2006-5560/24 md.)

(1) Aşağıdaki suçlarda, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören gerçek veya özel hukuk tüzel kişinin uzlaştırılması girişiminde bulunulur:

a) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlar.

b) Şikâyete bağlı olup olmadığına bakılmaksızın, Türk Ceza Kanununda yer alan;

1. Kasten yaralama (üçüncü fıkra hariç, madde 86; madde 88),

2. Taksirle yaralama (madde 89),

3. (Ek: 24/11/2016-6763/34 md.) Tehdit (madde 106, birinci fıkra),

4. Konut dokunulmazlığının ihlali (madde 116),

5. (Ek: 24/11/2016-6763/34 md.) Hırsızlık (madde 141),

6. (Ek: 24/11/2016-6763/34 md.) Dolandırıcılık (madde 157),

7. Çocuğun kaçırılması ve alıkonulması (madde 234),

8. Ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması (dördüncü fıkra hariç, madde 239),

suçları.

c) (Ek: 24/11/2016-6763/34 md.) Mağdurun veya suçtan zarar görenin gerçek veya özel hukuk tüzel kişisi olması koşuluyla, suça sürüklenen çocuklar bakımından ayrıca, üst sınırı üç yılı geçmeyen hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlar.

(2) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olanlar hariç olmak üzere; diğer kanunlarda yer alan suçlarla ilgili olarak uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, kanunda açık hüküm bulunması gerekir.

(3) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olsa bile, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda, uzlaştırma yoluna gidilemez. (Ek cümle: 26/6/2009 - 5918/8 md.) Uzlaştırma kapsamına giren bir suçun, bu kapsama girmeyen bir başka suçla birlikte işlenmiş olması hâlinde de uzlaşma hükümleri uygulanmaz.

(4) Soruşturma konusu suçun uzlaşmaya tâbi olması ve kamu davası açılması için yeterli şüphenin bulunması hâlinde, dosya uzlaştırma bürosuna gönderilir. Büro tarafından görevlendirilen uzlaştırmacı, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görene uzlaşma teklifinde bulunur. Şüphelinin, mağdurun veya suçtan zarar görenin reşit olmaması halinde, uzlaşma teklifi kanunî temsilcilerine yapılır. Uzlaştırmacı, uzlaşma teklifini açıklamalı tebligat veya istinabe yoluyla da yapabilir. Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar gören, kendisine uzlaşma teklifinde bulunulduktan itibaren üç gün içinde kararını bildirmediği takdirde, teklifi reddetmiş sayılır.

(5) Uzlaşma teklifinde bulunulması halinde, kişiye uzlaşmanın mahiyeti ve uzlaşmayı kabul veya reddetmesinin hukukî sonuçları anlatılır.

(6) Resmî mercilere beyan edilmiş olup da soruşturma dosyasında yer alan adreste bulunmama veya yurt dışında olma ya da başka bir nedenle mağdura, suçtan zarar görene, şüpheliye veya bunların kanunî temsilcisine ulaşılamaması halinde, uzlaştırma yoluna gidilmeksizin soruşturma sonuçlandırılır.

(7) Birden fazla kişinin mağduriyetine veya zarar görmesine sebebiyet veren bir suçtan dolayı uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, mağdur veya suçtan zarar görenlerin hepsinin uzlaşmayı kabul etmesi gerekir.

(8) Uzlaşma teklifinde bulunulması veya teklifin kabul edilmesi, soruşturma konusu suça ilişkin delillerin toplanmasına ve koruma tedbirlerinin uygulanmasına engel değildir.

(9) (Mülga: 24/11/2016-6763/34 md.)

(10) Bu Kanunda belirlenen hâkimin davaya bakamayacağı haller ile reddi sebepleri, uzlaştırmacı görevlendirilmesi ile ilgili olarak göz önünde bulundurulur.

(11) Görevlendirilen uzlaştırmacıya soruşturma dosyasında yer alan ve Cumhuriyet savcısınca uygun görülen belgelerin birer örneği verilir. Uzlaştırma bürosu uzlaştırmacıya, soruşturmanın gizliliği ilkesine uygun davranmakla yükümlü olduğunu hatırlatır.

(12) Uzlaştırmacı, dosya içindeki belgelerin birer örneği kendisine verildikten itibaren en geç otuz gün içinde uzlaştırma işlemlerini sonuçlandırır. Uzlaştırma bürosu bu süreyi en çok yirmi gün daha uzatabilir.

(13) Uzlaştırma müzakereleri gizli olarak yürütülür. Uzlaştırma müzakerelerine şüpheli, mağdur, suçtan zarar gören, kanunî temsilci, müdafî ve vekil katılabilir. Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenin kendisi veya kanunî temsilcisi ya da vekilinin müzakerelere katılmaktan imtina etmesi halinde, uzlaşmayı kabul etmemiş sayılır.

(14) Uzlaştırmacı, müzakereler sırasında izlenmesi gereken yöntemle ilgili olarak Cumhuriyet savcısıyla görüşebilir; Cumhuriyet savcısı, uzlaştırmacıya talimat verebilir.

(15) Uzlaşma müzakereleri sonunda uzlaştırmacı, bir rapor hazırlayarak kendisine verilen belge örnekleriyle birlikte uzlaştırma bürosuna verir. Uzlaşmanın gerçekleşmesi halinde, tarafların imzalarını da içeren raporda, ne suretle uzlaşıldığı ayrıntılı olarak açıklanır.

(Ek cümle: 24/11/2016-6763/34 md.) Uzlaştırma bürosu soruşturma dosyasını, raporu ve varsa yazılı anlaşmayı Cumhuriyet savcısına gönderir.

(16) Uzlaşma teklifinin reddedilmesine rağmen, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören uzlaştıklarını gösteren belge ile en geç iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar Cumhuriyet savcısına başvurarak uzlaştıklarını beyan edebilirler.

(17) Cumhuriyet savcısı, uzlaşmanın, tarafların özgür iradelerine dayandığını ve edimin hukuka uygun olduğunu belirlerse raporu veya belgeyi mühür ve imza altına alarak soruşturma dosyasında muhafaza eder.

(18) Uzlaştırmanın sonuçsuz kalması halinde tekrar uzlaştırma yoluna gidilemez.

(19) Uzlaşma sonucunda şüphelinin edimini def'aten yerine getirmesi halinde, hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir. Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, takside bağlanması veya süreklilik arzemesi halinde, 171 inci maddedeki şartlar aranmaksızın, şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilir. Erteleme süresince zamanaşımı işlemez. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararından sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi halinde, 171 inci maddenin dördüncü fıkrasındaki şart aranmaksızın, kamu davası açılır. Uzlaşmanın sağlanması halinde, soruşturma konusu suç nedeniyle tazminat davası açılmaz; açılmış olan davadan feragat edilmiş sayılır. Şüphelinin, edimini yerine getirmemesi halinde uzlaşma raporu veya belgesi, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 38 inci maddesinde yazılı ilam mahiyetini haiz belgelerden sayılır.

(20) Uzlaştırma müzakereleri sırasında yapılan açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz.

(21) Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenden birine ilk uzlaşma teklifinde bulunduğu tarihten itibaren, uzlaştırma girişiminin sonuçsuz kaldığı ve en geç, uzlaştırmacının raporunu düzenleyerek uzlaştırma bürosuna verdiği tarihe kadar dava zamanaşımı ile kovuşturma koşulu olan dava süresi işlemez.

(22) (Değişik birinci cümle: 24/11/2016-6763/34 md.) Uzlaştırmacıya Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen tarifeye göre ücret ödenir. Uzlaştırmacı ücreti ve diğer uzlaştırma giderleri, yargılama giderlerinden sayılır. Uzlaşmanın gerçekleşmesi halinde bu giderler Devlet Hazinesi tarafından karşılanır.

(23) Uzlaşma sonucunda verilecek kararlarla ilgili olarak bu Kanunda öngörülen kanun yollarına başvurulabilir.

(24) (Değişik: 24/11/2016-6763/34 md.) Her Cumhuriyet başsavcılığı bünyesinde uzlaştırma bürosu kurulur ve yeteri kadar Cumhuriyet savcısı ile personel görevlendirilir. Uzlaştırmacılar, avukatların veya hukuk öğrenimi görmüş kişilerin yer aldığı, Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen uzlaştırmacı listelerinden görevlendirilir. Uzlaştırmacı, hazırladığı raporu, tutanakları ve varsa yazılı anlaşmayı büroya gönderir. Uzlaştırma süreci

sonunda soruşturma dosyaları, uzlaştırma bürosunda görevli Cumhuriyet savcıları tarafından sonuçlandırılır.

(25) (Ek: 24/11/2016-6763/34 md.)Uzlaştırmacıların nitelikleri, eğitimi, sınavı, görev ve sorumlulukları, denetimi, eğitim verecek kişi, kurum ve kuruluşların nitelikleri ve denetimleri ile uzlaştırmacı sicili, uzlaştırmacılar ve eğitim kurumlarının listelerinin düzenlenmesi, Cumhuriyet başsavcılığı bünyesinde kurulan uzlaştırma bürolarının çalışma usul ve esasları, uzlaştırma teklifi ile müzakere usulü, uzlaştırma anlaşması ve raporda yer alacak konular ile uygulamaya dair diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar, Adalet Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.”

“Mahkeme tarafından uzlaştırma” kenar başlıklı 254 üncü maddesinde; “(Değişik: 6/12/2006-5560/25 md.)

(1) Kamu davası açıldıktan sonra kovuşturma konusu suçun uzlaşma kapsamında olduğunun anlaşılması halinde, kovuşturma dosyası, uzlaştırma işlemlerinin 253 üncü maddede belirtilen esas ve usûle göre yerine getirilmesi için uzlaştırma bürosuna gönderilir.

(2) Uzlaşma gerçekleştiği takdirde, mahkeme, uzlaşma sonucunda sanığın edimini def’aten yerine getirmesi halinde, davanın düşmesine karar verir. Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, taksidde bağlanması veya süreklilik arzetmesi halinde; sanık hakkında, 231 inci maddedeki şartlar aranmaksızın, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilir. Geri bırakma süresince zamanaşımı işlemez. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildikten sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi halinde, mahkeme tarafından, 231 inci maddenin onbirinci fıkrasındaki şartlar aranmaksızın, hüküm açıklanır.”

05.08.2017 tarihli ve 30145 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin;

"Uzlaştırma kapsamındaki suçlar ve istisnaları" kenar başlıklı 8 inci maddesinde; " (1) Kanunun 253 üncü maddesinin birinci fıkrasında sayılan suçlarda, şüpheli, sanık, suça sürüklenen çocuk ile mağdur veya suçtan zarar gören gerçek kişi veya özel hukuk tüzel kişininin uzlaştırılması girişiminde bulunulur.

(2) Suça sürüklenen çocuklar bakımından mağdurun veya suçtan zarar görenin gerçek veya özel hukuk tüzel kişisi olması koşuluyla ayrıca üst sınırı 3 yılı geçmeyen hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlarda da uzlaştırma girişiminde bulunulur.

(3) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olanlar hariç olmak üzere; diğer kanunlarda yer alan suçlarla ilgili olarak uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, kanunda açık hüküm bulunması gerekir.

(4) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olsa bile, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda, uzlaştırma yoluna gidilemez.

(5) Şüpheli ya da sanık tarafından uzlaştırma kapsamına giren bir suçun, bu kapsama

girmeyen bir başka suçla birlikte işlenmesi hâlinde, uzlaştırma yoluna gidilemez."

Hükümleri yer almaktadır.

Görüldüğü üzere 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 253 üncü maddesinin birinci fıkrasında hangi suçların uzlaştırma kapsamında olduğu belirtilmiştir. Söz konusu hükme göre; soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlar, düzenlendiği kanuna bakılmaksızın uzlaştırma kapsamındadır. Bu husustaki tek istisna; cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar bakımındandır. Anılan maddenin üçüncü fıkrasında; soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olsa bile cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda, uzlaştırma yoluna gidilemeyeceği açık bir şekilde hükme bağlanmıştır.

Şikâyete bağlı suçların yanısıra, 5271 sayılı Kanunun 253 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde; şikâyete bağlı olup olmadığına bakılmaksızın bir kısım suçlar da uzlaştırma kapsamına alınmıştır.

Öte yandan, uzlaştırma hükümlerinin uygulanabilmesi için ön koşul; bu suçların mağdurunun gerçek kişi veya özel hukuk tüzel kişisi olması gerekliliğidir. Bu husus 5271 sayılı Kanunun 253 üncü maddesinin birinci fıkrasında açık bir şekilde belirtilmiştir. Dolayısıyla mağdur veya suçtan zarar görenin kamu hukuku tüzel kişisi olduğu durumlarda, fiil uzlaşma kapsamında bulunsa dahi uzlaştırma hükümleri uygulanamaz. Başka bir ifade ile gerek 5237 sayılı Türk Ceza Kanunundaki, gerek ceza hükümleri taşıyan özel kanunlardaki şikâyete bağlı suçlar suçtan zarar görenin kamu hukuku tüzel kişisi olması halinde uzlaştırmaya tabi olmayacaktır.

Diğer taraftan, kanun koyucu 6763 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla, suça sürüklenen çocuklar bakımından uzlaştırmanın kapsamını genişletmiş ve yetişkin şüphelilere nazaran lehe hükümler tesis etmiştir. Bu çerçevede; 5271 sayılı Kanunun 253 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde; suça sürüklenen çocuklar bakımından ayrıca üst sınırı üç yılı geçmeyen hapis veya adli para cezasını gerektiren suçların da uzlaştırma kapsamında olduğu belirtilmiştir. Ancak mağdurun veya suçtan zarar görenin gerçek kişi ve özel hukuk tüzel kişisi olması şartı burada da geçerliliğini sürdürmektedir. Belirtmek gerekir ki, suça sürüklenen çocuklar bakımından da, suçun mağduru veya suçtan zarar göreni kamu hukuku tüzel kişisi ise uzlaştırma mümkün değildir. Nitekim cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlarda uzlaştırma yoluna gidilemeyeceğine ilişkin kural, suça sürüklenen çocuklar için de mevcuttur.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri ve açıklamalar çerçevesinde; 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 272 nci maddesinde yer alan yalan tanıklık suçunun, suça sürüklenen çocuklar bakımından uzlaştırma kapsamında olup olmadığının değerlendirilmesinde; suçun mağdurunun incelenmesi gerekmektedir.

Yalan tanıklık suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun "Millete ve Devlete Karşı Suçlar" başlıklı dördüncü kısmının, "Adliyeye Karşı Suçlar" başlığını taşıyan ikinci bölümünde düzenlenmiştir.

Muhakeme faaliyetinin asıl amacı maddi gerçeğe erişmektir. Bunu sağlayan araçlar da deliller olup, ceza muhakemesi hukukunda tanık beyanı bir delil olarak karşımıza çıkmaktadır. Tanıklık, ceza yargılamasında maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasına yardımcı olan bir kurumdur.

Maddi gerçeğe ulaşılmasında ise toplumun menfaat sahibi olduğu kuşkusuzdur. Nitekim maddi gerçeğe ulaşılması adaletin tecellisi anlamına gelir. Bu çerçevede tanığın gerçeğe aykırı beyanı, karar vermeye yetkili mercilerin hatalı karar vermesine neden olarak, adaletin sağlanmasını engeller. Tanığın, tanıklık faaliyeti kapsamında kamu görevlisi olması, gerçeği söyleme, hazır bulunma gibi bir takım yükümlülüklerle sahip bulunması ve aksinin müeyyideye tabi tutulması da, toplum menfaatinin korunmasına yöneliktir.

Ayrıca, bir suçun Türk Ceza Kanunu içerisinde düzenlendiği yer, o suçla korunan hukuki menfaatin belirlenmesi bakımından da önem arz etmektedir. Yalan tanıklık suçu da, suçun meydana gelmesi halinde, maddi gerçeğe erişilmesini engelleyebileceği düşüncesiyle, adliye karşı suçlar bölümünde düzenlenmiştir. Hem suçun düzenlendiği bölüm, hem de korunan hukuki menfaat göz önüne alındığında suçun mağduru toplumu oluşturan herkeştir.

Bu itibarla;

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 272 nci maddesinde düzenlenen "Yalan tanıklık" suçunun, suça sürüklenen çocuklar yönünden de uzlaştırma kapsamında bulunmadığı,

Mütalâa edilmekle birlikte, konunun kanun ve yargı yolu ile çözümlenmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Bilgi edinilmesini ve keyfiyetin yazısına cevaben Lapseki Asliye Ceza Mahkemesine bildirilmesini rica ederim.

Aytekin SAKARYA
Hâkim
Bakan a.
Genel Müdür

*** Bu belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır. Ayrıca fizikî olarak gönderilmeyecektir.**

Millî Müdafaa Cad.No.22 Bakanlıklar06420Bakanlıklar-Çankaya/ ANKARA Bilgi için: Öznur DÖNMEZ
Faks: 0312 219 43 19 Şube Müdürü
E-posta: cigm@adalet.gov.trİnternet adresi: www.adalet.gov.tr Telefon No: 0312 414 82 80